

ЯН І

ORCID iD: 0000-0002-0454-2259

аспірантка кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського
(Київ, Україна)
yani.ntau@gmail.com

ВИКОНАВСЬКА СТАБІЛЬНІСТЬ ПІАНІСТІВ ЯК МИСТЕЦТВОЗНАВСЬКИЙ ФЕНОМЕН

Проаналізовано зміст та структуру поняття «стабільність» з позицій різних галузей науки. Обґрунтовано сутність поняття «виконавська стабільність піаністів». З'ясовано, що означений феномен забезпечує збереження їх оптимального емоційно-творчого самопочуття під час прилюдних виступів і проявляється у двох взаємодіючих видах: статичному та динамічному. Якщо статична виконавська стабільність піаністів у необхідний час мобілізує власні ресурси для адекватної реакції на дію стрес-факторів з метою забезпечення безпомилкового відтворення виконавських навичок, то динамічна — мобілізує здатність до збереження оптимального емоційно-творчого самопочуття для чіткого уявлення художніх образів музичних творів та для їх виразної реалізації в умовах сценічної діяльності. Охарактеризовано специфіку прояву істотних ознак кожного її виду у процесі сценічної інтерпретації музичних творів. Доведено, що статична виконавська стабільність піаністів проявляється у процесі сценічного відтворення виконавських навичок завдяки: незмінності конфігурацій рухових актів на сенсорно-перцептивному рівні, які забезпечували безпомилкове відтворення автоматизованих виконавських дій у процесі підготовки до прилюдної інтерпретації музичних творів; мобілізації внутрішніх ресурсів для чинення опору дії будь-яких стрес-факторів; дотриманню установок спрямованих на звільнення свідомості від контролю над процесом реалізації рухових актів. Описано циклічність врівноваженої пульсації внутрішніх елементів динамічної виконавської стабільності піаністів за алгоритмом «порядок → хаос» і, навпаки, «хаос → порядок». Доведено, що її функціональну основу забезпечує сталість синхронної саморегуляції внутрішніх параметрів, яка досягається завдяки: стійкості до збереження власних духовно-естетичних цінностей у процесі пошуків інваріантно-гнучких конструктів для побудови в уяві художніх образів музичних творів; безперервного руху взаємозв'язків між складниками системи означеного феномену під час еволюціонування факторів впливу на перебіг когнітивних процесів; пріоритетності інтелектуально-знаннєвих технологій у побудові художніх образів музичних творів в уяві піаністів.

Ключові слова: сценічна діяльність, піаніст, емоційно-творче самопочуття, художній образ музичного твору, стабільність, виконавська навичка.

Постановка проблеми... Сценічна діяльності піаністів абсолютно не захищена від негативного впливу психологічного стресу на процес інтерпретації музичного твору. Збереження творчого мислення і успішної реалізації художнього образу в означених умовах вимагає від піаністів прояву виконавської надійності, яку в науковій літературі розглядають з позицій

генетики і генезису. Виконавську надійність піаністів як набуту інтегральну властивість, що забезпечує творчу інтерпретацію музичних творів у сценічних умовах діяльності, пов'язують не тільки з досконалістю підготовки концертної програми та психологічною готовністю до прилюдних виступів, а й зі стабільністю перебігу когнітивних процесів і відтворення ігрових рухів. Саме тому особливої актуальності набуває вивчення виконавської стабільності піаністів з позицій сучасних досліджень різних галузей науки, зокрема — мистецтвознавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Проблема стабільності будь-якої діяльності особливо гостро постала у період бурхливого розвитку інноваційних технологій донесення інформації до цільової аудиторії. Саме тому поняття «стабільність» (*stability* — в перекладі з англійської мови означає стійкість, сталість, стабільність) потребує ретельного розгляду, оскільки його зміст варіюється.

У педагогічній науці збереження високої ефективності діяльності фахівців в умовах негативного впливу внутрішніх та зовнішніх стрес-факторів пов'язують з професійною стабільністю (Дарвиш, 2008; Перевалова, 2013; Юник, 2009 та інші). Зокрема, О. Перевалова зазначила: «Якщо вже говорити не тільки про здібності педагога довгий час творчо та продуктивно виконувати педагогічну діяльність незалежно від негативного впливу зовнішніх факторів, але і про здібності протистояти будь-яким негативним впливам ззовні, ... то ми наближуємося до поняття професіональної стабільності» (2013, с. 173).

В економіці поняття «стабільність» передбачає здатність системи утримувати беззмінною результативність діяльності або стратегічних показників (Вітман, 2004; Межевов, 2006; Сойфер, 2005 та інші). На думку В. Сойфера (2005), стабільність забезпечує не тільки тривалий час беззмінну результативність діяльності, а й позитивну її динаміку. За дослідженням Д. Вітмана (2004), відданість справі і професійна готовність до прийняття рішень, а також здатність до вирішення тактичних задач — основні складники стабільності.

Особливого значення стабільності діяльності інформаційних систем надається в ІТ-технологіях, адже за її відсутності доставка формалізованих команд і даних в робочому режимі перевищує нормований час (Шабанов, 2010). Л. Паутова (2006), вивчаючи візуальні прояви свідомості особистості при математичній обробці тесту Тьюрінга, зазначила:

1) алгоритми досягнення стабільності тісно пов'язані з такими утвореннями як порядок — хаос, впевненість — сумнів, ризик — законність тощо;

2) між складниками однієї системи постійно відбувається «діалог», що в кінцевому результаті призводить до вагомої модифікації алгоритмів стабільності.

У психологічній науці зміст поняття «стабільність» С. Литвиною (2012) інтерпретується як оцінювальна категорія якості з позицій відповідної системи цінностей. Зокрема нею зазначено, що стабільність як життєва цінність є провідною в загальній системі особистісних цінностей людини, хоча її ментальність і культурні традиції звужують використання цього терміну. Підтвердження такого підходу до розуміння змісту поняття «стабільність» простежується в наукових працях О. Молчанової (2006), М. Керніс та С. Вашуль (1995) та інших науковців. З цього приводу О. Молчанова зазначила: «... людина має достатньо стабільну картину свого Я, яка не змінюється під впливом суперечливих їй оцінок інших людей та трансформаційного соціального контексту за умови, зазвичай, що поведінка також залишається незмінною» (2006, с. 26).

Звичайно, вихідні положення наукових досліджень змісту поняття «стабільність» фахівців в галузях педагогіки, економіки, математики, інформатики і психології є слухними для подальшого вивчення виконавської стабільності піаністів як мистецтвознавського феномену. Натомість, у них відсутній елемент творчості, який набуває провідного значення у процесі сценічної інтерпретації музичних творів. Саме тому простежується потреба в розгляді сутності поняття «виконавська стабільність піаністів» з позицій

Мистецтвознавства.

Мета дослідження полягає в розгляді змісту та структури поняття «виконавська стабільність піаністів» з визначенням функціональної спрямованості її істотних ознак у процесах формування художніх образів музичних творів і їх реалізації, а також відтворення виконавських навичок. Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі **завдання**:

1) розглянути зміст та структуру поняття «стабільність» з позицій різних галузей науки (педагогіки, психології, економіки, математики, інформатики тощо);

2) обґрунтувати сутність поняття «виконавська стабільність піаністів» з позицій мистецтвознавства;

3) проаналізувати специфіку прояву істотних ознак виконавської стабільності піаністів у процесі сценічної інтерпретації музичних творів;

4) розмежувати виконавську стабільність піаністів на види відповідно до функціональної спрямованості її істотних ознак у процесах формування художніх образів музичних творів і їх реалізації, а також відтворення виконавських навичок.

Виклад основного матеріалу дослідження... Мистецтвознавство на сучасному етапі розвитку цивілізації має суттєві надбання в аспекті творчої інтерпретації музичних творів піаністами в умовах сценічних виступів. Означений аспект діяльності піаністів привертав увагу не одного покоління науковців та визначних виконавців (Гофман, 1961; Давидов, 1997; Нейгауз, 1988; Москаленко, 2012; Савшинський, 2002; Цагареллі, 1989; Юник, 2009 та інші). Зокрема, Г. Нейгауз наголошував на тому, що: «Для багатьох піаністів прилюдний виступ є далеко не простою справою. Відомо, що були прекрасні віртуози, які боялись естради і, як правило, грали перед публікою значно нижче справжнього власного рівня» (1988, с. 173). Особливої уваги «естрадному хвилюванню», яке може негативно вплинути на процес реалізації виконавських навичок надавав С. Савшинський. З цього приводу він писав; «Передконцертне хвилювання досить часто розпочинається вже за декілька днів до виступу. В

деяких випадках мучить безсоння, серцебиття, відчуття тошноти ... і, саме страшно... пальці не слухаються, підводить пам'ять» (2002, с. 93).

Негативний вплив «естради» на успішність сценічної діяльності музикантів-інструменталістів Ю. Цагареллі (1989), Д. Юник (2009, 2019) та інші науковці пов'язують з прилюдністю форми звітності як зовнішнього стрес-фактору, що негативно «віддзеркалюється» на злагоженості відтворення виконавських навичок, тобто з їх стабільністю. На жаль, проблема виконавської стабільності музикантів-інструменталістів не знаходить свого вирішення в працях з мистецтвознавства. Втім, М. Давидовим (1997) зазначається, що стабільність гри на естраді забезпечує домінуюча установка нервово-м'язових рефлексів виконавців. Означена позиція підтверджується в наукових працях Д. Юника (2009, 2019), де доведено, що стійкість реалізації виконавських навичок у процесі сценічної інтерпретації музичних творів безпосередньо залежить від стабілізації рухів пальців і досягається включенням у хід їх відтворення тих пристосованих варіантів, котрі не викликають процес деавтоматизації. Таку варіативність М. Бернштейн (1990) пов'язував з переключенням, пристосованою мінливістю, маневреністю та гнучкістю навичок. На його думку, стабілізація навичок, як одна із семи фаз їх формування, характеризується розвитком стійкості по відношенню до «збиваючих» факторів різного походження. Окрім цього, М. Бернштейном доведено, що прояв їх стабільності можливий за умови досягнутої стандартизації, яка забезпечує утримання рухів у межах тієї варіативності, котра допускається особистістю. Саме таким чином досягається не тільки точність виконання навичок, а і їх стабільність за умови дії «збиваючих» факторів різного походження. З цього приводу він писав: «... рух, який протікає так, як цього потребує сама біомеханічна природа рухового органу, виявляється особливо плавним, легким і добре оформленим» (1990, с. 184).

Звичайно, стабільність відтворення виконавських навичок піаністами у процесі сценічних виступів залежить від ступеня автоматизації дій як складових означених навичок. Підтвердження цієї тези простежується в працях

не тільки М. Бернштейна (1990), а й О. Молчанової (2006), де описано таку закономірність: якщо у процесі автоматизації дій контролюються проміжні цілі, умови та наслідки відтворення рухових актів, то по його завершенні — відбувається позасвідоме їх відтворення. За переконаннями О. Молчанової (2006), стабільність діяльності особистості доцільно розглядати з позицій онтогенезу та забезпечення механізмів її самооцінювання. Якщо перша позиція розгляду стабільності пов'язується з адаптивно-регулятивною теорією стирання слідів у довгостроковій пам'яті індивідів, то друга — з сумацією та генералізацією їх емоцій. З приводу першої позиції розгляду самооцінки стабільності О. Молчанова зазначила: «... показник самооцінки з високого рівня в дитинстві суттєво знижується в підлітковому віці, потім поступово піднімається в період дорослості та, насамкінець, стрімголов падає в старості. Ця траєкторія зберігає свій характер незалежно від статевих, етнічних відмінностей ...» (2006 с. 29). Стосовно другої позиції розгляду стабільності Я. Рейковським (1979) доведено, що:

- завдяки сумації та генералізації емоцій відбувається накопичення «негативу», оскільки означені процеси охоплюють увесь спектр емоційності особистості, підпорядковуючи кожному емоцію головній;

- накопичений «негатив» може сильно впливати на адекватність самооцінювання стабільності.

Звичайно, вихідні ідеї психологічної науки щодо позицій розгляду стабільності доцільно використовувати при подальшому вивченні виконавської стабільності піаністів, яка забезпечує безпомилкове, стійке та статичне відтворення ігрових навичок в умовах сценічного виступу. Натомість, інтерпретаційній діяльності піаністів не може бути властива статичність заздалегідь створених у їх уяві художніх образів музичних творів, адже це динамічні явища, які складають основу «життєздатності» музичного мистецтва (Москаленко, 2012). З цього приводу Г. Нейгауз (1988), розглядаючи «Мистецтво фортепіанної гри» у першому розділі «Художній образ музичного твору» зазначив, що за умови, коли художній образ не займає «центрального

положення» в сценічній інтерпретації, то таке виконавство доцільно вважати не просто невдалим, а пустим. Аналогічні погляди простежуються в працях С. Савшинського (2002), Ю. Цагареллі (1989), Д. Юника (2009) та інших науковців, де доведено, що тільки в сценічних умовах діяльності інструменталісти «відкрystalізують» художні образи музичних творів завдяки безпосередньому контакту зі слухачами, «відчуваючи» їх емоційну реакцію на сприйняту музичну інформацію. Натомість, означений процес не є алгоритмізованим, адже різні вроджені та набуті особистісні властивості піаністів створюють умови для прояву індивідуально-специфічних закономірностей формування художніх образів музичних творів. Ця теза підтверджується дослідженнями М. Керніса та С. Вашулль (1995), які довели, що кожній особистості навіть за умови ідентичних показників їх нервової системи властива різна емоційна реакція на дію будь-яких зовнішніх факторів, спрямованих на зміну власних ціннісних орієнтирів.

Отже, виконавській стабільності піаністів має бути властива оцінювальна функція системи музично-естетичних цінностей. Саме тому простежується необхідність у більш ретельному вивченні адаптивно-регулятивної сфери піаністів з позицій адекватного оцінювання власної виконавської стабільності у процесі сценічної інтерпретації музичних творів.

У цьому аспекті вивчення адаптивно-регулятивних механізмів оцінювання стабільності, на особливу увагу заслуговує наукове дослідження О. Межевова (2006), де доведено, що такі механізми спроможні як врегульовувати внутрішні процеси оцінювання означеного феномену, так і забезпечувати їх адаптацію до негативного впливу не тільки статичних, а й динамічних факторів. На його думку, динамічні фактори постійно еволюціонують і, таким чином, змушують стабільність відшукувати ефективні засоби захисту, що призводить до паралельного співіснування стабільних і нестабільних (змінних) процесів. Ці два процеси, за дослідженням Л. Паутової (2006), не протидіють між собою, адже внутрішня система стабільності одночасно спрямовує зусилля як на досягнення стійкості балансу між її

елементами, так і на досягнення часових змін в їх русі. Стабільні процеси вона пов'язує зі здатністю системи до збереження рівноваги її елементів, а нестабільні — з відсутністю такої здатності. Саме паралельне співіснування цих двох процесів (стабільних і нестабільних), на думку Р. Абдуллаєвої (2014) та О. Межевова (2006), займають крайні місця в єдиній загальній шкалі виміру стабільності, де другий — є базовим в розвитку системи першого. Втім, у науковій літературі простежується думка, що між стабільністю і нестабільністю існує складний взаємозв'язок, адже «...стабільність, перш за все, являє собою таку темпоральну організацію подій, яка допускає безперервну єдність і виключає розрізнення відмінності іншого, нового ...» (Паутова, 2006, с. 21). Нестабільність є наслідком надмірної зміни елементів загальної структури стабільності або їх фізичних параметрів. Порушення внутрішніх зв'язків між елементами загальної структури стабільності та брак їх гнучкості — можуть призвести до втрати означеного феномену. Окрім цього, за дослідженням Р. Абдуллаєвої (2014), нестабільність проявляється не лише за умови нерівномірності розвитку елементів загальної структури стабільності, а й за відсутності їх стійкості до впливу стрес-факторів, низької адаптивності як до змінних умов, так і до реалізації потенціалу більшості з них. Саме за таких умов, за її переконаннями, система стабільності досить швидко зазнає краху, тобто стає нестабільною. Разом з тим, у стані стабільності, при зміні її структури, система не розпадається. Вона функціонує на кожному етапі розвитку. З цього приводу О. Перевалова зазначила: «Стабільна система, поміж вже згаданих характеристик, схильна протидіяти зовнішнім стресовим впливам, зберігати не тільки конкретні (визначені) ознаки, але і в цілому свою структуру, утримувати баланс стійкості і нестабільності, при необхідності видозмінюватися. Таким чином, стабільність системи досягається не за рахунок незмінності, нерухомості, а за рахунок здійснення потрібних змін в бажаний відповідний момент» (2013, с. 85).

Отже, метою будь-якої стабільності (в тому числі і виконавської у піаністів) має бути підтримка адаптаційності системи до змін, а не її утримання

від таких змін. Підтвердження вірогідності такого положення простежується у праці О. Дарвиша, де доведено, що: «Змінність аналогічно стабільності може визначати динаміку особистості, сприяючи її удосконаленню, але може і вести її до розпаду ...» (2008, с. 364). На думку Л. Паутової (2006) та О. Межевова (2006), будь-яка стабільність утримується завдяки циклічності, тобто завдяки врівноваженій і невірноваженій пульсації «порядок → хаос» і, навпаки, «хаос → порядок». Саме ці процеси є лінійними і системотворчими.

Погоджуючись з ідеями врівноваженого і невірноваженого перебігу циклічності в стабільності, можемо зазначити, що виконавську стабільність піаністів доцільно розглядати в аспекті комплексного забезпечення стійкості і рівноваги їх внутрішніх процесів. Означеному феномену, на нашу думку, мають бути властиві певні рамки. Кордони цих рамок повинні визначатись стійкістю відтворення виконавських навичок і змінністю художніх образів музичних творів у процесі їх сценічної реалізації. Натомість, інтерпретацію змісту поняття «виконавська стабільність піаністів» доцільно розглядати з позицій цілісності, яка визначається не сумациєю всіх її складників, а єдиним напрямом їх спрямованості на досягнення високої успішності сценічної діяльності. Отже, при розгляді змісту поняття «виконавська стабільність піаністів» необхідно уникнути хибної думки, що означений феномен залежить від кількості його складників, оскільки їх збільшення не підвищує стійкість, а, як правило, зводить нанівець функціональні можливості когнітивної системи, тобто призводить до порушення злагодженості перебігу мнемічних процесів. Виконавська стабільність піаністів має пов'язуватись зі спроможністю всіх складових її системи злагоджено рухатись в одному напрямі для чинення опору внутрішнім чи зовнішнім стрес-факторам, а нестабільність — з відсутністю такої спроможності. Підтвердження цієї тези простежується в дослідженні Л. Паутової (2006), де доведено, що будь-яка система стабільності у процесі вдосконалення мусить пройти в прямому або у зворотному порядку цілий ряд станів. На її думку, абсолютної стабільності не існує, оскільки це були б «мертві», тобто нерухомі її системи.

Ідеї про відсутність абсолютної стабільності у будь-якій сфері діяльності особистості призвели Р. Тимофєєва (2013) до розробки концепцій статичної стабільності та динамічної стабільності. Статичну стабільність він інтерпретував як здатність системи адекватно (гнучко або прямолінійно; сильно чи слабо тощо) реагувати на дію зовнішніх стрес-факторів у відповідний проміжок часу. З цього приводу Р. Тимофєєв зазначив: «Час, затрачений на зміну внутрішнього середовища, не узгоджено з часом змін зовнішнього середовища, яке трансформується інколи швидше, і більш глибоко, і без вороття. Зовнішні впливи постійні, і якщо система статично стабільна і намагається в стані рівноваги стати більш відкритою, вона загине скоріше, так як зростаюча кількість флуктуацій не дозволить прийняти оптимальне рішення в точці біфуркації» (2013, с. 14). Динамічну стабільність він пов'язував зі спроможністю системи залишати її внутрішню складову беззмінною за будь-якого впливу на неї зовнішніх стрес-факторів. За його переконаннями, динамічній стабільності властива «творча» система, яка ніколи не знаходиться в стані спокою. Вона постійно має самовдосконалюватись для самозбереження, переходити на новий виток розвитку, набувати нових ознак, тобто ставати новою. Разом з тим, Р. Тимофєєв довів, що у визначений момент впливу стрес-факторів на динамічну стабільність її базові характеристики залишаються незмінними.

Отже, можемо зазначити, що виконавській стабільності піаністів мають бути властиві ознаки як статичної стабільності, так і динамічної стабільності. Ознаки статичної стабільності відобразатимуть здатність піаністів стійко і без допущення похибок відтворювати виконавські навички в сценічних умовах діяльності, а динамічної – бути гнучкими і творчими.

Підтвердження вірогідності цієї тези простежується в працях не тільки Р. Тимофєєва (2013), а й Л. Кулікова (2004), Д. Фельдмана (1992) та інших науковців. Зокрема, Л. Куліков (2004) розглядав поняття «стабільність» не тільки як статично незмінне утворення, яке надає змогу долати перешкоди з мінімальними психофізіологічними затратами, а і як творчо-динамічну

складову особистості, що забезпечує цілеспрямований рух до мети, Д. Фельдман (1992) наголошував на доцільності розгляду стабільності з позицій як статичності, так і динамічності, оскільки саме остання спрямовує особистість на збереження відповідної сукупності взаємодіючих інтересів та цілей.

Висновки.

1 Виконавська стабільність піаністів — це не вроджена, а набута індивідуальна інтегрально-динамічна властивість, що виявляється в здатності до збереження оптимального емоційно-творчого самопочуття для чіткого уявлення художніх образів музичних творів та для їх виразної реалізації засобами безпомилкового відтворення виконавських навичок у звичних та сценічних умовах діяльності.

2. Виконавська стабільність піаністів проявляється у двох взаємодіючих видах: статичному та динамічному. Якщо статична виконавська стабільність піаністів у необхідний час мобілізує власні ресурси для адекватної реакції на дію зовнішніх чи внутрішніх стрес-факторів з метою забезпечення безпомилкового відтворення виконавських навичок, то динамічна — мобілізує здатність до збереження оптимального емоційно-творчого самопочуття для чіткого уявлення художніх образів музичних творів та для їх виразної реалізації як у звичних, так і в сценічних умовах діяльності.

3. Статична виконавська стабільність піаністів проявляється у процесі сценічного відтворення виконавських навичок завдяки:

- незмінності конфігурацій рухових актів на сенсорно-перцептивному рівні, які забезпечували безпомилкове відтворення автоматизованих виконавських дій у процесі підготовки до прилюдної інтерпретації музичних творів;

- мобілізації внутрішніх ресурсів для чинення опору дії будь-яких стрес-факторів упродовж тривалого часу;

- домінуванню принципу безкомпромісного дотримання установок спрямованих на звільнення свідомості від контролю над процесом реалізації

рухових актів.

4. Динамічна виконавська стабільність піаністів досягається циклічністю врівноваженої пульсації її внутрішніх елементів за алгоритмом «порядок → хаос» і, навпаки, «хаос → порядок». Функціональну основу динамічної виконавської стабільності піаністів забезпечує сталість синхронної саморегуляції її внутрішніх параметрів, яка досягається завдяки:

- стійкості до збереження власних духовно-естетичних цінностей у процесі пошуків інваріантно-гнучких конструктів для уявної побудови художніх образів музичних творів;

- безперервному руху взаємозв'язків між складниками системи означеного феномену під час еволюціонування внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на перебіг когнітивних процесів піаністів;

- пріоритетності інтелектуально-знанневих технологій побудови художніх образів музичних творів в уяві піаністів.

5. Як інтроперцепційні, так і холистичні ознаки виконавської стабільності піаністів взаємопов'язані між собою. Протилежно спрямовані їх рухи забезпечують цілісність функціонування елементів внутрішньої структури означеного феномену. За відсутності взаємозв'язків цих ознак або при порушенні балансу інтенсивності руху кожного напрямку, виконавська стабільність піаністів деформується, тобто перетворюється в їх виконавську нестабільність.

6. Виконавська стабільність піаністів потребує ретельного розгляду з позицій мистецтвознавства, оскільки тільки методологія проведення досліджень саме цієї галузі науки надає змогу виявити закономірності впливу її динамічного виду на збереження оптимального емоційно-творчого самопочуття для чіткого уявлення художніх образів музичних творів та статичного — на надійність відтворення виконавських навичок як у звичних, так і сценічних умовах діяльності.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі будуть скеровані на аналіз особливостей прояву піаністами статичної та динамічної виконавської

стабільності в залежності від їх типологічних властивостей і міри збудження у процесі сценічної діяльності.

Список використаної літератури і джерел

1. Абдуллаева, Р. А., 2014. Нестабильность как одно из возможных состояний социальной системы. *Успехи современного естествознания*, 11, 1, сс.118–121.
2. Бернштейн, Н. А., 1990. *Физиология движений и активность*. Москва: Наука.
3. Витман, Д. С., 2004. *Мотивация и стабильность персонала в организации*. Дисс. канд. психол. наук. Санкт-Петербургский государственный университет.
4. Гофман, И., 1961. *Фортепьянная игра. Ответы на вопросы о фортепьянной игре*. Перевод с англ. Г. А. Павлова. Москва: Музгиз.
5. Давидов, М. А., 1997. *Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста*. Київ: Музична Україна.
6. Дарвиш, О. Б., 2008. Психологическая устойчивость как базовая характеристика личности. *Сибирский педагогический журнал*, 7, сс.362–370.
7. Куликов, Л. В., 2004. *Психогигиена личности. Вопросы психологической устойчивости и психопрофилактики*. Санкт-Петербург: СПбГУ.
8. Литвинова, С. Ф., 2012. Стабильность как оценочная категория качества права со стороны общества. *Общество и право*, 4(41), сс.38–42.
9. Межевов, А. Д., 2006. *Стабильность коммерческих организаций (теоретические и методологические основы управления противодействиями угрозам)*. Автореф. дисс. докт. экон. наук. Московский государственный университет.
10. Молчанова, О. Н., 2006. Самооценка: стабильность или изменчивость? *Психология. Журнал Высшей школы экономики*, 2, 3, сс.23–51.
11. Москаленко, В. Г., 2012. *Лекции по музыкальной интерпретации*. Киев: Клякса.
12. Нейгауз, Г. Г., 1988. *Об искусстве фортепианной игры: записки педагога*. 5-е изд. Москва: Музыка.
13. Паутова, Л. А., 2006. *Стабилизационное сознание: опыт социологического исследования*. Автореф. дисс. докт. социол. наук. Санкт-Петербургский государственный университет.
14. Перевалова, А. А., 2013. Профессиональная стабильность будущего педагога. *Профессиональное образование в России и за рубежом*, 4(20), сс.172–176.
15. Рейковский, Я., 1979. *Экспериментальная психология эмоций*. Пер. с польск., вступ. ст. В. Н. Вилюнаса. Москва: Прогресс.
16. Савшинский, С., 2002. *Пианист и его работа*. Москва: Классика-XXI.
17. Сойфер, В. Г., 2005. *Стабильность и динамика трудового правоотношения*. Автореф. дисс. докт. юридич. наук. Екатеринбургский государственный университет.
18. Тимофеева, Р. А., 2013. О динамической стабильности в демографическом кризисе. *Вестник Новгородского государственного университета*, 74, 1, сс.13–16.
19. Фельдман, Д. М., 1992. *Конфликты и стабильность в международных отношениях (теоретические проблемы социально-политического анализа)*. Автореф. дисс. докт. полит. наук. Московский государственный университет.
20. Цагарелли, Ю. А., 1989. *Психология музыкально-исполнительской деятельности*. Дисс. докт. психол. наук. Казанский государственный университет.
21. Шабанов, А. П., 2010. Исследование условий стабильности информационных систем. *Бизнес-информатика*, 2(12), сс.24–36.
22. Юник, Д. Г., 2009. *Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування*. Київ: ДАКККиМ.
23. Kernis, M. H., Waschull, S. B., 1995. The interactive roles of stability and level of self-esteem: Research and theory. *Advances in experimental social psychology*, 27, pp.93–141.

References

1. Abdullaeva, R. A., 2014. Nestabil'nost' kak odno iz vozmozhnykh sostoyanii sotsialnoi sistemy [*Instability as one of the possible states of the social system*]. *Uspekhi sovremennogo estestvoznaniya*, 11, 1, pp.118–121.
2. Bernshtein, N. A., 1990. *Fiziologiya dvizhenii i aktivnost'* [Physiology of movement and activity]. Moskva: Nauka.
3. Vitman, D. S., 2004. *Motivation and stability of personnel in the organization*. PhD in Psychology. Thesis. Saint-Petersburg State University.
4. Gofman, I., 1961. *Fortepiannaya igra. Otvetny na voprosy o fortepiannoi igre* [*Piano playing. Answers to questions about piano playing*]. Translated from English by G. A. Pavlova. Moskva: Muzgiz.
5. Davydov, M. A., 1997. *Teoretychni osnovy formuvania vukonavskoi maisternosti baianista* [Theoretical bases of formation of performing skill of the accordionist]. Kyiv: Muzychna Ukraina.
6. Darvish, O. B., 2008. Psikhologicheskaya ustoichivost' kak bazovaya kharakteristika lichnosti [Psychological stability as a basic characteristic of personality]. *Sibirskii pedagogicheskii zhurnal*, 7, pp.362–370.
7. Kulikov, L. V., 2004. *Psikhogigiena lichnosti. Voprosy psikhologicheskoi ustoichivosti i psikhoprofilaktiki* [Psychohygiene of the individual. Questions of psychological stability and psychoprophylaxis]. Sankt-Peterburg: SPGU.
8. Litvinova, S. F., 2012. Stabil'nost' kak otsenoch'naya kategoriya kachestva prava so storony obshchestva [Stability as an assessment category of the quality of law on the part of society]. *Obshchestvo i pravo*, 4(41), pp.38–42.
9. Mezhevov, A. D., 2006. *Stability of commercial organizations (theoretical and methodological foundations of threat counteraction management)*. Doctor of Economics. Abstract of Thesis. Moscow State University.
10. Molchanova, O. N., 2006. Samoootsenka: stabil'nost' ili izmenchivost'? [Self-esteem: stability or volatility?] *Psikhologiya. Zhurnal Vysshei shkoly ekonomiki*, 2, 3, pp.23–51.
11. Moskalenko, V. G., 2012. *Lektsii po muzykal'noi interpretatsii* [Lectures on Musical Interpretation]. Kiev: Klyaksa.
12. Neigauz, G. G., 1988. *Ob iskusstve fortepiannoi igry: zapiski pedagoga* [On the art of piano playing: pedagogue's notes]. 5th ed. Moskva: Muzyka.
13. Pautova, L. A., 2006. *Stabilizing consciousness: the experience of sociological research*. Doctor of Sociology. Abstract of Thesis. Saint-Petersburg State University.
14. Perevalova, A. A., 2013. Professional'naya stabil'nost' budushchego pedagoga [Professional stability of the future pedagogue]. *Professional'noe obrazovanie v Rossii i za rubezhom*, 4(20), pp.172–176.
15. Reikovskii, Ya., 1979. *Eksperimental'naya psikhologiya emotsii* [Experimental psychology of emotions]. Translated from Polish by V. N. Vilyunas. Moskva: Progress.
16. Savshinskii, S., 2002. *Pianist i ego rabota* [The pianist and his work]. Moskva: Klassika-XXI.
17. Soifer, V. G., 2005. *Stability and dynamics of labor relation*. Doctor of Law. Abstract of Thesis. Yekaterinburg State University.
18. Timofeeva, R. A., 2013. O dinamicheskoi stabil'nosti v demograficheskom krizise [About dynamic stability in the demographic crisis]. *Vestnik Novgorodskogo gosudarstvennogo universiteta*, 74, 1, pp.13–16.
19. Fel'dman, D. M., 1992. *Conflicts and stability in international relations (theoretical problems of socio-political analysis)*. Doctor of Political Science. Abstract of Thesis. Moscow State University.
20. Tsagarelli, Yu. A., 1989. *Psychology of musical performance activity*. Doctor of Psychology. Thesis. Kazan State University.

21. Shabanov, A. P., 2010. Issledovanie uslovii stabil'nosti informatsionnykh sistem [Research of conditions of stability of information systems]. *Biznes-informatika*, 2(12), pp.24–36.
22. Yunyk, D. H., 2009. *Vykonavska nadiinist muzykantiv: zmist, structura i metodyka formuvannia* [Performance reliability of musicians: content, structure and methods of formation]. Kyiv: DAKKiM.
23. Kernis, M. H., Waschull, S. B., 1995. The interactive roles of stability and level of self-esteem: Research and theory. *Advances in experimental social psychology*, 27, pp.93–141.

JANI

ORCID iD: 0000-0002-0454-2259

Postgraduate Student at the Department of Theory and History of Music Performance at the P. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
yani.nmau@gmail.com

PIANISTS' PERFORMANCE STABILITY AS AN ART HISTORY PHENOMENON

The content and structure of the concept "stability" from the standpoint of different branches of science are analyzed. The essence of the concept of "pianists' performing stability" is substantiated. It is found that this phenomenon ensures the preservation of their optimal emotional and creative well-being during public speeches and manifests itself in two interacting types: static and dynamic. If the static performance stability of pianists at the right time mobilizes their own resources to adequately respond to stressors in order to ensure accurate reproduction of performance skills, the dynamic — mobilizes the ability to maintain optimal emotional and creative well-being for a clear representation of artistic images and their expressive implementation in terms of stage activities. The specifics of the manifestation of the essential features of each of its types in the process of stage interpretation of musical works are characterized. It is proved that the static performance stability of pianists is manifested in the process of stage reproduction of performance skills due to: invariability of configurations of motor acts at the sensory-perceptual level, which provided error-free reproduction of automated performances in preparation for public interpretation of musical works; mobilization of internal resources to resist the action of any stressors; adherence to attitudes aimed at freeing consciousness from control over the process of implementation of motor acts. The cyclicity of the balanced pulsation of the internal elements of the dynamic performance stability of pianists according to the algorithm "order → chaos" and, conversely, "chaos → order" is described. It is proved that its functional basis is ensured by the constancy of synchronous self-regulation of internal parameters, which is achieved due to: resistance to preserving one's own spiritual and aesthetic values in the search for invariant-flexible constructs for constructing imaginary artistic images of musical works; continuous movement of relationships between the components of the system of this phenomenon during the evolution of factors influencing the course of cognitive processes; priorities of intellectual and cognitive technologies in the construction of artistic images of musical works in the imagination of pianists.

Keywords: *stage activity, pianist, emotional and creative well-being, artistic image of a musical work, stability, performing skill.*

Стаття надійшла до редакції 30.12.2021